

ספרות עברית וכללית

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

לעולים חדשים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "זהויות") — (25×2) — 50 נקודות
פרק שני: ספרי קריאה — (50×1) — 50 נקודות
סה"כ — 100 נקודות
- שני הפרקים בבחינה הם חובה.
ענה על השאלות על פי ההוראות האלה:
מן הפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות.
מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענה על שאלה אחת.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימת יצירות.
(2) מילון לפי בחירת הנבחן.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(3) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "זהויות")

(50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-6 (לכל שאלה — 25 נקודות).

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שִׁיר פֶּטְרִיוֹטִי / רוני סומק

אֲנִי עִירָאקִי-פִּיגִ'מָּה, אֲשֶׁתִּי רוֹמְנִיָּה
וְהִבַּת שְׁלֵנוּ הִיא הַגֶּנֶב מִבִּגְדָאד.
אָמָּא שְׁלִי מִמְשִׁיכָה לְהִרְתִּיךְ אֶת הַפֶּרֶת וְהַחֲדָקָל,
אֲחוֹתִי לְמִדָּה לְהַכִּין פִּירוּשְׁקִי מֵאֲמוֹ הָרוֹסְיָה
שֶׁל בַּעֲלָהּ.
הַחֲבֵר שְׁלֵנוּ, מְרוֹקוֹ-סַכִּין, תּוֹקֵעַ מִזֵּלֶג
מִפְלָדָה אֲנִגְלִית בְּדָג שְׁנוֹלֵד בְּחוּפֵי נוֹרְבֵּגִיה.
כָּלֵנוּ פּוֹעֲלִים מְפֻטָּרִים שֶׁהוֹרְדוּ מִפְּגוּמֵי הַמְּגֻדָּל
שֶׁרָצִינוּ לְבָנוֹת בְּבָבֶל.
כָּלֵנוּ חֲנִיתוֹת חֲלָדוֹת שֶׁדוֹן קִישוּט הָעִיף
עַל טַחְנוֹת הָרוּחַ.
כָּלֵנוּ עֲדוֹן יוֹרִים בְּכוֹכְבֵּים מְסוּנִיִּי עֵינִים
רָגַע לִפְנֵי שָׁהִם נִבְלָעִים
בְּשִׁבִּיל הַחֶלֶב.

כיצד הזהות האישית־משפחתית והזהות הלאומית באות לידי ביטוי בשיר זה? הסבר והדגם

את דבריך.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הדברות / נידאא ח'ורי

הכל בנגוד
אמא אל תלדי אותי
אל תלדי אותי זכר
הזכרים בארצי בני עקדה
יורדים למעמקי השכול
עולים לגבעה
אל תלדי אותי אמי
אל תלדי
ואם בכל זאת תרצי
הולדיני בת
לפחות
אחיה איכשהו
בכל הנגזרות
ממין נקבה
אהיה
אשה, משרתת, שפחה אולי
עלמה עמלה,
לא משנה מה
העקר הולדיני
לא-זכר.

על פי שיר זה, תאר את הגורל הקשה הצפוי גם לגברים וגם לנשים בארץ, והסבר איזה מבין הגורלות הדוברת מעדיפה. הדגם את דבריך.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

אמי אמי

מכפר השיחים הירקנים בירק אחר.
מזן הצפרים המחליבות חלב מתוק מכל מתוק,
מערש זמירי אלף לילה ועוד לילה.

אמי אמי

שהרחיקה רעות
באצבעות צרדות
בהלקאות חזה
ובשם כל האמהות.

אבי אבי

אשר עסק בעולמות
אשר קדש שבתות בעראק נקי
אשר היה בקי מאין כמוהו
בהלכות בית כנסת.

אני אני

שהרחקתי עצמי
הרחק אל תוף לבי
שכשהכל היו ישנים
הייתי משגן
הרחק אל תוף לבי
מסות קטנות של בך
ביהודית
מרוקאית.

המשורר מתאר בהערצה ובאהבה את הוריו, ועם זה הוא רוצה לבטא את ייחודיותו ואת עצמאותו.
הסבר והדגם קביעה זו.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כל הדורות שלפני / יהודה עמיחי

כל הדורות שלפני תרמו אותי
קמעה קמעה כדי שאוקם כאן בירושלים
בבת אחת, כמו בית־תפלה או מוסד צדקה.
זה מחיב. שמי הוא שם תורמי.
זה מחיב.

אני מתקרב לגיל מות אבי.
צואתי מטלאת בהרבה טלאים,
אני צריך לשנות את חיי ואת מותי
יום כדי לקים את כל הנבואות
שנבאו אותי. שלא יהיו שקר.
זה מחיב.

עברתי את שנת הארבעים. יש
משרות שבהן לא יקבלו אותי
בשל כך. אלו הייתי באושוויץ,
לא היו שולחים אותי לעבד,
היו שורפים אותי מיד.
זה מחיב.

מהו הקשר של המשורר לעבר?

הסבר והדגם את דבריך באמצעות שניים מן הבתים בשיר.

/המשך בעמוד 6/

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אודיסס / חיים גורי

ובשובו אל עיר מולדתו מצא ים
ודגים שונים ועשב צף על הגלים האטניים
ושמש נחלשת בשולי שמים.

טעות לעולם חוזרת, אמר אודיסס בלבו העיף
וחזר עד פרשת-הדרך הסמוכה לעיר השכנה,
למצא את הדרך אל עיר מולדתו שלא היתה מים.

הלך עיף כחולם ומתגעגע מאד
בין אנשים שדברו יונית אחרת.
המלים שנטל עמו כצידה לדרך המסעות, גועו בינתיים.
רגע חשב כי נרדם לימים רבים
וחזר אל אנשים שלא תמהו בראותם אותו
ולא קרעו עינים.

הוא שאל אותם בתנועות והם נסו להבין אותו
מתוך המרחקים.
הארגמן הסגיל והלך בשולי אותם שמים.

קמו המבגרים ונטלו את הילדים שעמדו סביבו במעגל
ומשכו אותם.
ואז אחר אור הצהיב בבית אחר בית.

בא טל וירד על ראשו.
באה רוח ונשקה לשפתיו.
באו מים ושטפו רגליו כאבריקליה הזקנה
ולא ראו את הצלקת.
והמשיכו במוך כדרך המים.

אודיסס שב אל עיר הולדתו ומרגיש זר.

הסבר והדגם קביעה זו.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יונתן / יונה וולך

אֲנִי רֵץ עַל הַגָּשֶׁר
וְהַיְלָדִים אַחֲרֵי
יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם קוֹרְאִים
קֶצֶת דָּם
רַק קֶצֶת דָּם לְקִנּוּת הַדְּבִשׁ
אֲנִי מְסַפֵּים לְחוּר שֶׁל נֶעֱמַ
אֲבָל הַיְלָדִים רוֹצִים
וְהֵם יְלָדִים
נֶאֱנִי יוֹנָתָן
הֵם כּוֹרְתִים אֶת רֹאשִׁי בְּעֶנֶף
גְּלַדְיוֹלָה וְאוֹסְפִים אֶת רֹאשִׁי
בְּשִׁנֵּי עֲנָפֵי גְלַדְיוֹלָה וְאוֹרְזִים
אֶת רֹאשִׁי בְּגִיר מְרֹשָׁשׁ
יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם אוֹמְרִים
בְּאַמַּת תְּסַלַּח לָנוּ
לֹא תֵאָרְנוּ לַעֲצָמֵנוּ שֶׁאַתָּה כָּזָה.

השיר משאיר על הקורא רושם מזעזע ומחריד.

הסבר כיצד נוצר רושם זה. הדגם את דבריך.

פרק שני — ספרי קריאה (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-9.

7. הנכדה של מר לין / פיליפ קלודל

מר לין שר לנכדתו:

תמיד יפציע בוקר

ולילה ייעלם

תמיד יהיה מחר חדש

ויום אחד תהיי לאם.

הסבר את התפקיד של שיר זה בבניית משמעות הספר.

בתשובתך כתוב גם כיצד אפשר להבין שיר זה לאור סיום הספר.

8. המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה / מארק האדון

הסבר את הדרך שבה כריסטופר בון רואה את המציאות ומבין אותה. הדגם את דבריך.

שים לב: על שאלה 9 אפשר לענות רק על פי אחד מן הספרים ברשימה שלפניך.

9. סופה בין הדקלים / סמי מיכאל; הגל / מורטון רו; מען לא ידוע / קתרין קרסמן טיילור;

המסע של פרוונה / דבורה אליס

בספר הקריאה שלמדת תאר כיצד מעוצב ערך הנאמנות (למשל למשפחה, לחברים, לאמונות ולרעיונות).

הסבר והדגם את דבריך.

בהצלחה!